

Quid valeant tali, quo possis plurima jactu
 Figere, damnosos effugiasque canes.
 Tætera quos habeat numeros distante vocato,
 Mittere quo deceat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassetur limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 Ut mage velle sequi sciat, & revocare priorem,
 Nec tuto fugiens incomitatus eat.
 Parva sedet ternis instructa tabella lapillis,
 In qua vicisse est continuasse suos.
 Quique alii lusus (neque enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem charam tempora nostra solent.
 Ecce canit formas alius, jactuque pilarum:
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
 Composita est aliis fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioque dedit.
 Alter humum de qua fingantur procula, monstrat,
 Quæque docet liquido testa sit apta mero.
 Talia ludantur fumoso mense Decembri,
 Quæ jam non ulli composuisse nocet.
 His ego deceptus, non tristia carmina feci,
 Sed tristis nostros pæna secuta jocos.
 Denique non video tot de scribentibus unum,
 Quem sua perdidit Musa: repertus ego.
 Quid si scripsissem mimos obscæna iocantes,
 Qui semper ficti crimen amoris habent?
 In quibus assidue cultus procedit adulter,
 Verbaque dat stulto callida nupta viro.
 Nubilis hic virgo, matronaque, virque, puerque
 Spectat, & ex magna parte senatus adest.
 Non satis incestis temerari vocibus aures:
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
 Cumque sefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur, & magno palma favore datur.
 Quodque minus prodest, pæna est lucrosa poetæ,
 Tantaque non parvo crimina prætor emit.
 Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,
 Empta tibi magno talia multa leges.

Hæc

Quæque tibi est linguæ facundia, confer in illud,
 Ut doceas votum posse valere meum.
 Quo quisque est major, magis est placabilis iræ:
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
 Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.
 At lupus, & turpes instant morientibus urfi,
 Et quæcunque minor nobilitate fera est.
 Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
 Dardanii lacrymas non tulit ille senis?
 Quæ ducis Aemathii fuerit clementia, Pharos,
 Præclarique docent funeris exequiæ.
 Neve hominum referam flexas ad mitius iras,
 Junonis gener est, qui prius hostis erat.
 Denique non possum nullam sperare salutem,
 Cum non sit pænæ causa cruenta meæ.
 Non mihi quærenti pessundare cuncta petitem
 Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.
 Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta est,
 Lapsæ sunt nimio verba profana mero.
 Infamia quod crimen viderunt lumina, plector:
 Peccatumque oculos est habuisse meos.
 Non equidem totam possum defendere culpam,
 Sed partem nostri criminis error habet.
 Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
 Mutati pænâ conditione loci.
 Hoc utinam nitidi solis prænunciis ortus
 Afferat admisso Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Hac etiam elegia amici fidem laudat, quam eti-
 amsi velit, minime dissimulare posse ostendit:
 cujus consilio si usus fuisset, fatetur se incolu-
 men semper esse potuisse. Denique illum preca-
 tur, ut ei Augustum mitiorem reddat, quò is
 sibi exsilio locum mutet: quandoquidem nulli
 sceleri se obnoxium esse sciat.

Foc.

Hæc ubi sum furtim lingua titubante locutus,
 Qui mihi monstraret, vix fuit unus, iter.
 Dii tibi dent, nostro quod non tribuere poetæ,
 Molliter in patria vivere posse tua.
 Duc age, namque sequar, quamvis terraque marique
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
 Paruit, & ducens hæc sunt fora Cæsaris, inquit,
 Hæc est à sacris quæ viâ nomen habet.
 Hic locus est Vestæ, qui Pallada servat, & ignem
 Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
 Inde petens dextram, porta est, ait, ista palatii,
 Hic fator, hoc primum condita Roma loco est.
 Singula dum miror, video fulgentibus armis
 Conspicuos postes, tectaque digna Deo.
 En domus hæc, dixi, Jovis est: quot ut esse putarem
 Augurium menti quærna corona dabat.
 Cui: ut accepi dominum, non fallimur, inquam,
 Et magni verum est hanc Jovis esse domum.
 Cur tamen apposita velatur janua lauro?
 Cingit & augustas arbor opaca comas?
 An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
 An quia Leucadio semper amata Deo est?
 Ipsane quod festa est? an quod facit omnia festa
 Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
 Utque viret semper laurus, nec fronde caduca
 Carpitur, æternum sic habet illa decus.
 Causaque suppositæ scripto restante coronæ
 Servatos cives indicat hujus ope.
 Adicere servatis unum pater optime civem,
 Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
 In quo pænarum, quas se meruisse fatetur,
 Non facinus causam, sed suus error habet.
 Me miserum, vereorque locum, verborque potentem,
 Et quatitur trepido littera nostra metu.
 Aspicias exangui chartam pallere colore?
 Aspicias alternos intramuisse pedes?
 Quandocumque precor nostro placare parenti,
 Iisdem sub dominis aspiciare domus.

conferre: quam rem sibi solum Augustum præ-
 stare posse ostendit: Narratque exsili sui incom-
 moda; Optatque ut tandem Cæsar iræ modum
 statuât, & mitius præbeat exsiliium.

Nunc ego Triptolemi cuperè conscendere currus,
 Misit in ignotam qui rude semen humum.
 Nunc ego Medææ vellem frænare dracones,
 Quos habuit fugiens arce Corinthie tua.
 Nunc ego jactandas optarem sumere pennas,
 Sive tuas Perseu, Dædale sive tuas.
 Ut tenera nostris cedente volatibus aura,
 Aspicerem patriæ dulce repente somum.
 Desertæque domus vultum, memoresque sodales,
 Caraque præcipue coniugis ora meæ.
 Stulte quid hæc frustra votis puerilibus optas,
 Quæ non ulla tibi fertque fertque dies?
 Si semel optandum est, Augusti numen adora,
 Et quem sensit, rite precare Deum.
 Ille tibi pennasque potest, currusque volucres
 Tradere: det redditum, protinus ales eris.
 Si precor hæc (neque enim postum majora precari)
 Ne mea sint timeo vota modesta parum.
 Forsitan hoc olim, cum jam satiaverit iram,
 Tunc quoque sollicita mente rogandum erit.
 Quod minus interea est, instar mihi muneri ampli
 Ex his me jubeat quolibet ire locis.
 Nec cælum nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ
 Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
 Seu viriant artus agræ contagia mentis,
 Sive mei causa est in regione mali.
 Ut tetigi pontum, vexant insomnia, vixque
 Ossa tegit macies, nec juvat ora cibus.
 Quisque per autumnum percussis frigore primo
 Est color in foliis, quæ nova læsit hyems,
 Is mea membra tenet, nec viribus allevor ullis,
 Et nunquam queruli causa doloris abest.

Nec melius valeo, quam corpore, mente: sed ægra est
 Utraque pars æque, binaque damna fero.
 Hæret & ante oculos veluti spectabile corpus
 Adstat fortunæ forma videnda meæ.
 Cumque locos, morefque hominum, cultusque; sonosque
 Cernimus, & quid sim, quid fuerimque subit.
 Tantus amor necis est, querar ut de Cæsaris ira,
 Quod non offensas vindicet ense suas.
 Aut quoniam semel est odio civiliter usus,
 Mutato levior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Urbes Græcas Geticam oram incoluisse docet, ab iisque
 etiam Tomitanæ Urbi nomen fuisse impositum ostendit.

Hic quoque sunt igitur Grajæ (quis crederet urbes?)
 Inter inhumana nomina barbariæ
 Huc quoque Mileto missi venere coloni,
 Inque Getis Grajas constituere domos.
 Sed vetus hinc nomen, positaque antiquius urbe
 Constat ab Afsyri cæde fuisse loco.
 Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ,
 Per non tentatas prima cucurrit aquas.
 Impia desertum fugiens Medæa parentem,
 Dicitur his remos applicuisse vadis.
 Quem procul ut vidit tumulo speculator ab alto,
 Hospes, ait, nosco Colchide vela dari.
 Dum trepidant Minyæ, dum solvitur aggere funis,
 Dum sequitur celeres anchora tracta manus,
 Conscia, percussit meritum pectora Colchis,
 Ausa, atque ausura multa nefanda manu.
 Et quanquam superest ingens audacia menti,
 Pallor in attonitæ virginis ore fuit.

Ergo

Ergo ubi prospexit venientia vela, Tenemur,
 Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
 Dum quid agat quærit, dum versat in omnia vultus
 Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
 Cujus ut oblata est præsentia, Vicimus, inquit,
 Hic mihi morte sua causa salutis erit.
 Protinus ignari, nec quidquam tale timentis,
 Inocuum rigido perforat ense latus.
 Atque ita divellit, divisaque membra per agros
 Dissipat, in multis invenienda locis.
 Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
 Pallentesque manus, sanguineumque caput.
 Ut genitor luctuque novo tardetur, & artus
 Dum legit extinctos, triste tetardet iter.
 Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
 Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Exsiliu sui incommoda describit Poeta, sed inter cetera
 tantam vim frigoris esse asserit, ut flumina & maria
 atque in his etiam pisces congelentur: & eo tempore
 Scythæ hostes, qui equitatu & sagittis plurimum
 pollent, Istrum transeant, atque ea loca depopu-
 lentur, ac homines captivos ducant.

SI quis adhuc istic meminit Nasonis adempti,
 Et superest sine me nomen in urbe meum.
 Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
 Me sciat in media vivere barbarie.
 Sauromatæ cingunt fera gens, Bessique, Getæque
 Quam non ingenio nomina digna meo.
 Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro.
 Ille suis liquidus bella repellit aquis.
 At cum tristis hyems squallentia protulit ora,
 Terraque marmoreo est candida facta gelu.

Dum

Dum patet & Boreas, & nix iactata sub Arcto,
 Tum patet has gentes axe tremente premi.
 Nix jacet, & iactam non Sol pluviaeque resolvunt
 Indurat Boreas, perpetuamque facit.
 Ergo ubi delicit nondum prior, altera venit,
 Et solet in multis bima jacere locis.
 Tantaque commoti vis est Aquilonis, ut altas
 Aequet humo turres, testaque rapta ferat.
 Pellibus & fuis arcent mala frigora braccis,
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Saepe sonant moti glacie pendente capilli,
 Et nix inducto candida barba gelu.
 Udaque consilunt formam servantia testæ
 Vina, nec hausta meri, sed data frustra bibunt.
 Quid loquar, ut victi concretescant frigore rivi?
 Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
 Ipse, papyrifero qui non angustior amne,
 Miscetur vasso multa per ora freto:
 Caruleos ventis latices durantibus ister
 Congelat, & testis in mare serpit aquis.
 Quaque rates jerant, pedibus nunc itur, & unda
 Frigore concretas ungula pullat equi.
 Perque novos pontes subter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar, sed cum sint præmia falsi
 Nulla, ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
 Lubricaque immotas testa premebat aquas.
 Nec vidisse sat est, durum calcavimus aquor,
 Undaque non vdo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset,
 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
 Tum neque se pandi possunt delphines in auras
 Tollere, conantes dura coerctet hyems.
 Et quantum Boreas iactatis insonet alis,
 Fluctus in oblesso gurgite nullus erit.
 Inclutæque gelu stabunt ut marmore puppes,
 Nec poterit rigidas scindere remus aquas.

Vi-

Vidimus in glacie pisces hærare ligatos,
 Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
 Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
 Sive redundatas flumine cogit aquas.
 Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro
 Invehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longeque volante saggitta,
 Vicinam late depopulatur humum.
 Diffugiunt alii, nullisque tuentibus agros,
 Incustoditæ diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ pecus, & fridentia plaustra,
 Et quas divitias incola pauper habet.
 Pars agitur victis post tergum capta lacertis,
 Respiciens frustra rura laremque suum.
 Pars cadit hamatis misere confixa sagittis,
 Nam volucris ferro tinctile virus inest.
 Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt
 Et cremat insontes hostica turba casas.
 Tum quoque cum pax est, trepidant formidine belli,
 Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
 Aut videt, aut metuit locus hic quem non videt, hostem
 Cessat iners rigido terra relicta situ.
 Non hic pampinea dulcis latet vva sub umbra,
 Nec cumulant altos fervida musta lacus.
 Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
 Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
 Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos,
 Hæc loca felici non adeunda viro.
 Ergo tam late pateat cum maximus orbis,
 Hæc est in pænas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Cruelissimum quemdam suppresso nomine accusat
 Ovidius, quod cum in Scythica regione, orba-
 tus omni re cara, in maximis degat incommo-
 dis,

I

dis, ille non bis contentus, ei tamen insultet.
Addique, magnum illi esse dedecus, oppugna-
re hominem prostratum & jacentem. Monet po-
spresso, ut memor humanæ fortis nolit amplius
commemorare Poetæ crimina, sed ea finat cicat-
ricem obducere, cum præsertim nulla ejus for-
tuna possit fieri miserior.

Si quis es insultes qui casibus improbe nostris,
Meque reum dempto sine cruentus agas.
Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino.
Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo se tua porrigat ira,
Resat: quidve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita litora Ponti,
Cumque truci Borea Mænalis Urfa videri.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ.
Omnia folliciti sunt loca plena metus.
Utque fugax avidis cervus depressus ab ursis,
Cinctaque montanis ut pavet agna lupis.
Sic ego belligeris à gentibus undique septus.
Terreor, hoste meum pene premente latus.
Utque sit exiguum pænæ, quod coniuge chara,
Quod patria careo, pignoribusque meis.
Vt mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram.
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retrahet,
Solvat & in mores ora diserta meos.
In causa facili cuivis licet esse disertum,
Et minimæ vires frangere quassa valent.
Subruere est arces, & stantia mænia, virtus,
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
Non sum qui fueram: quid inanem poteris umbram?
Quid cinerem faxis, bustaque nostra petis?
Hæctor erat tunc cum bello certabat, & idem
Tractus ab Aemonio non erat Hæctor equo.
Me quoque, quem moras olim, non esse memento:
Ex illo superant hæc simulacra viro.

Quid

Quid simulacra ferox dictis incessis amaris?
Parce precor manes follicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina, nil sit in illis,
Quod magis errorem, quam scelus esse putes.
Pendimus en profugi [fatia tua pectora] pænas
Exilioque graves, exillique loco.
Carnifici fortuna potest mea flenda videri,
Te tamen est uno iudice mesta parum.
Sævior es tristi Bufride, sævior illo
Qui falsum lento torruit igne bovem.
Quique bovem Siculo fertur donasse tyranno,
Et dictis artes conciliasse suas.
Munere in hoc usus, rex, est, sed imagine major;
Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicias à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hæc tibi, quem perdis, coniciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure.
Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penfes,
Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat at Phalaris, pænæ mirande repertor
Ipse tuum præsens imbue dixit opus.
Nec mora, monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit geminis ore gemente ionos.
Quid mihi cum Siculis? inter Scythicosque Getasque
Ad te (quisquis is es) nostra querela venit.
Utque istum nostro possis explere cruore,
Quantaque vis, avido gaudia corde feras.
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
Te quoque ut auditis posse dolere putem,
Crede mihi, si sit nobis collatus Ulysses,
Neptuni minor est, quam Jovis ira fuit.
Ergo quicumque es, rescindere crimina noli,
Deque gravi duras vulnere tolle manus.
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere nostra sine.
Humanæque memor fortis, quæ tollit eosdem,
Et premit, incertas ipse verere vices.

I 2

Et

Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
Est tibi de rebus maxima cura meis.
Non est quod timeas, fortuna miserrima nostra est,
Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere credar
Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Frigoribus pulvis adesse vernum tempus, cujus jucunditatem ex loco adjunctorum latius describit; incipiuntque etiam nautæ tunc navigare: qui, si in Scythiam pervenerint, se illis dicit occurrere, ut ab his intelligat de Cæsaris triumphis. Quod si quis aliquid referre potuit, protinus à Poeta domum ducitur, sitque ejus hospes: Precatur demum, ut domus, quam habebat in Scythia, non sic perpetua Poetæ sedes, sed hospitium, ut aliquando in patriam redeat.

Frigora jam Zephyri minuunt, annoque peracto
Tardior antiqua visa Meotis hyems.
Impositamquæ sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Jam violas puerique legunt, hilaresque puellæ,
Rustica quas nullo terra ferente gerit.
Prataque pubescunt variorum flore colorum:
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, parvaque tecta facit.
Herbaque quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
Exerit è tepida molle cacumen humo.
Quoque loco est vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul à Getico littore vitis abest.
Quoque loco est arbor, turgescit in arbore ramus,
Nam procul à Geticis sinibus arbor abest.

Otia

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amicum laudat, exponitque Tomitani exilii incommoda; precaturque cum latenter, ut ab Augusto mitius & paulo propinquius exilium petat; quod facile impetrari posse docet, cum magna sit ipsius clementia. Postremo narrat quemadmodum è locis non nimium longinquis fugerit Orestes cum Iphigenia forere, ablata etiam inde Diana ad meliora loca.

O Qui nominibus cum sis generosus avorum,
Exuperas morum nobilitate genus.
Cujus inest animo patrii candoris imago:
Non careat nervis candor ut iste suis.
Cujus in ingenio patriæ facundia linguæ,
Qua prior in Latio non fuit ulla foro.
Quod minime volui, positis pro nomine signis
Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt;
Si quod es, appares, culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
Principe tam iusto posse nocere puto.
Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?
Sustinet in nostro carmine sæpe legi.
Nec prohibere potest, quia res est publica Cæsaris:
Et de communi pars quoque nostra bono est.
Juppiter ingenii præbet sua numina vatam,
Seque celebrari quolibet ore finit.
Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est;
Quorum hic espicitur: creditur ille Deus.
Ut non debuerim, temen hoc ego crimen habebō:
Non fuit arbitrii littera nostra tui.
Nec nova, quod tecum loquor, est injuria nostra
Incolumis cum quo sæpe locutus eram.

Quo

Foedus amicitiae non vis charissime nostrae,
 Nec si forte velis, dissimulare potes.
 Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
 Nec tibi me tota junctior urbe fuit.
 Isque erat usque adeo populo testatus, ut esset
 Pene magis quam tu, quamque ego, notus amor.
 Quisque est in charis animi tibi candor amicis,
 Cognitus est illi, quem colis ipse viro.
 Nil ita celabas, ut non ego conscius essem,
 Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
 Cuique ego narrabam secreti quicquid habebam,
 Excepto quod me perdidit, unus eras.
 Id quoque si scisses, salvo frurere sodali.
 Consilioque forem sospes amice tuo.
 Sed mea me in paenam nimirum fata trahebant,
 Omne bonae claudunt utilitatis iter.
 Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo,
 Seu ratio fatum vincere nulla valet.
 Tu tamen o nobis usu junctissime longo,
 Pars desiderii maxima pene mei.
 Sis memor, & si quas fecit tibi gratia vires,
 Illas pro nobis experiare, rogo.
 Numinis ut laesi fiat mansuetior ira:
 Mutatoque minor sit mea paena loco.
 Idque ita, si nullum scelus est in pectore nostro,
 Principiumque mei criminis error habet.
 Ne breve, nec tutum est, quo sint mea dicere casu
 Lumina funesti conscia facta mali.
 Mensque reformidat, veluti sua vulnera, tempus
 Illud, & admonitu fit novus ipse dolor.
 Et quaecunque adeo possint afferre pudorem,
 Illa tegi caeca condita nocte decet.
 Nil igitur referam, nisi me peccasse, sed illo
 Praemia peccato nulla petita mihi.
 Stultitiamque meum crimen debere vocari,
 Nomina si factis reddere vera velis.
 Quae si non ita sunt, alium, quo longius absum,
 Quare [suburbana haec sit mihi terra] locum.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Ad Filiam Perillam scribens Ovidius primo fatetur
 se Musis vacare, quamvis illae sibi nocuerint:
 eamque hortatur ut idem faciat, quo sibi im-
 mortalitatem compararet, nam ea formae elegan-
 tia, inquit, quae in ipsa erat, senectute & tem-
 pore vituabitur: at ingenii dotes semper perma-
 nebunt.

Vade salutatum subito perarata Perillam
 Littera, sermonis fida ministra mei.
 Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
 Aut inter libros, Pieridesque suas.
 Quicquid aget, cum te scierit venisse relinquet:
 Nec mora, quid venias, quidque, requiret, agam.
 Vivere me dices, sed sic, ut vivere nolim,
 Nec mala tam longa nostra levata mora.
 Et tamen ad Musas, quanvis nocuere, reverti,
 Aptaque in alternos cogere verba pedes.
 Tu quoque dic, studiis communibus ecquid in haeres:
 Doctaque non patrio carmina more canis?
 Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
 Et raras dotes, ingeniumque dedit.
 Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
 Ne male facundae vena periret aquae.
 Primus id adspexi teneris in virginis annis,
 Utque pater, natae duxque comesque fui.
 Tunc quoque, si forsam nostrum delevit amorem,
 Tempus, eram nimio junctus amore tibi.
 Ergo si remanent ignes tibi pectoris iidem,
 Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
 Sed vereor ne nunc mea te fortuna retardet,
 Postque meos casus sit tibi pectus iners.

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebant;
 Sæpe tui iudex; sæpe magister eram.
 Aut ego præbebam factis modo versibus aures,
 Aut ubi cessaras, causa ruboris eram.
 Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
 Tu quoque sis pænæ facta ruina mere.
 Pone per illa metum, tantummodo fœmina nulla,
 Neve vir à scriptis discat amare tuis.
 Ego desidia remòve doctissima causas,
 Inque bonas artes & tua sacra redi.
 Ista decens facies longis vitiabitur annis,
 Rugaque in antiqua fronte senilis erit.
 Iniicietque manus formæ damnosa fenestras,
 Quæ strepitum passu non faciente venit?
 Cumque aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis
 Et speculum mendax esse querere tuum.
 Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis:
 Finge sed immensis censibus esse pares.
 Nempe dat & quodcumque libet fortuna, rapitque
 Irus & est subito, qui modò Cræsus erat.
 Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
 Pectoris exceptis ingeniique bonis.
 En ego cum patria caream, vobisque domoque
 Raptaque sint, adimi quæ potuerè mihi.
 Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
 Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.
 Qui licet hanc sævo vitam mihi finiat ense,
 Me tamen extincto fama superstes erit.
 Dumque suis victrix septem de montibus orbem
 Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
 Tu quoque, quam studii maneat felicior usus,
 Effuge venturos qua potes usque rogos.

ELEGIA VIII.

ARGUMENTUM.

Desiderio cum patriæ, tum suorum ita se teneri
 Pœta scribit, ut cupiat celeri aliquo cursu eo se

con-

Inde tenore pati gradibus sublimia celsis,
 Ducor ad intoniti candida templa Dei.
 Signe peregrinis ubi sunt alterna columnis,
 Belides, & stricto stat ferus ense pater.
 Quaque vini docto veteres fecere, novique
 Pectore, lectoris inspicienda patent.
 Quærebam fratres, exceptis scilicet illis
 Quos suus optaret non genuisse parens.
 Quærentem frustra custos è sedibus illis
 Præpositus sancto iussit abire loco.
 Altera templa peto vicino juncta teatro,
 Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis:
 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
 Atria, libertas tangere passa sua est.
 In genus auctoris miseri fortuna redundat,
 Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
 Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
 Evictus longo tempore Cæsar erit.
 Dii precor, atque adeo neq; non mihi turba roganda est
 Cæsar ades voto maxime dive meo.
 Interea quoniam statio mihi publica clausa est,
 Privato liceat delituisse loco.
 Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsa
 Sumite plebejæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

In hac Elegia queritur Pœta, quod fata eum in
 Scythiam compulerint; nec sacerdoti suo opem
 tulerint Apollo, aut Pierides. Deinde dicit, se
 in Scythia in assiduo fletu & mœnore degere.
 Postremo Deos precatur, ut tandem ei mori
 liceat,

Ergo erat in fati Scythiam quoque visere nostris
 Quæque Lycaonio terra sub axe jacet?

Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
 Docta sacerdoti turba tulistis opem.
 Nec mihi quod lusi vero sine crimine, prodest;
 Quodque magis Musa est, vita jocosa, mea, est.
 Plurima sed pelago terraque pericula passum
 Ustus ab aethæo frigore Pontus habet.
 Quique fugax rerum, securaque in otia natus
 Mollis, & impatiens ante laboris eram.
 Ultima nunc patior, nec me mare portibus orbem
 Perdere, diversæ nec potuere viæ.
 Suffecitque malis animus: nam corpus ab illo
 Accepit vires, vixque ferenda tulit.
 Dum tamen & ventis dubius jactabar, & undis,
 Fallebat curas, ægraque corda labor.
 Ut via finita est, & opus requievit eundi,
 Et pænæ tellus est mihi tacta meæ.
 Nil nisi flere libet, nec nostro parcior imber
 Lumine, quam verna de nive manat aqua.
 Roma domusque subit, desideriumque locorum,
 Quicquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi quod toties nostri pulsata sepulchri
 Janua, sed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugi? totiesque minata
 Obruit infelix nulla procella caput?
 Dii, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes iræ quam Deus unus habet.
 Extimulate precor cessantia fata, meique
 Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens ex Scythia, se excusat, quod
 aliena manu scriptam miserit epistolam: quod
 aliter non potuisse fieri ostendit ob adversam va-
 letudinem, qua conflictabatur: simulque incom-

moda commemorat. Sed præter cetera illud fa-
 tetur esse maximum, quod careat ipsius uxoris
 aspectu. Mandat ut ejus ossa Romam deferan-
 tur in parva urna, & signentur epitaphio a se
 composito.

Hæc, mea si conjux miraris, epistola quare
 Alterius digitis scripta sit, æger eram.
 Æger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusque meæ pene salutis eram.
 Quem mihi tunc animum dura in regione jacenti
 Inter Sauromatas esse Getarique putas?
 Nec cælum patior, nec aquis affuevimus istis,
 Terraque nescio quo non placet ista modo.
 Non domus apta satis, non hic cibus utilis ægro:
 Nullus Apollinea qui levet arte malum, est.
 Non qui soletur, non qui labentia tarde
 Tempora narrando fallat, amicus adest.
 Lassus in extremis jaceo populisque locisque,
 Et subit affectu nunc mihi quicquid adest.
 Omnia eum subeant, vincis tamen omnia conjux,
 Et plus in nostro pectore parte tenes.
 Te loquor absentem, te vox mea nominat unam,
 Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
 Quis etiam sic me dicunt aliena locutum,
 Ut foret amentis nomen in ore tuum.
 Si jam desiccam, suppressaque lingua palato
 Vix instillato restituenda mero.
 Nunciet huc aliquis dominam venisse, resurgam,
 Spesque tui nobis causa vigoris erit.
 Dumque ego sum vitæ dubius, tu forsitan istis
 Jucundum nostri nescia tempus agis.
 Non agis affirmo, liquet hoc charissima nobis,
 Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
 Si tamen implevit mea fors quos debuit annos,
 Et mihi vivendi tam cito finis adest.
 Quantum erat, o magni perituro parcere divi,
 Ut saltem patria contumularer humo.

Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset, plou
 Vel præcessisset mors properata fugam.
 Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
 Exul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
 Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
 Et sient ipso tristia fata loco?
 Nec mea consueto languescunt corpora lecto?
 Deposita nec me qui fleat, ullus erit?
 Nec dominæ lacrymis in nostra cadentibus ora?
 Accedent animæ tempora parva meæ?
 Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo?
 Labentes oculos condet amica manus?
 Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
 Indeploratum bardara terra teget?
 Ecquid ubi audieris, tota turbabere mente?
 Et feris pavida pectora fida manu?
 Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes?
 Clamabis miseri nomen inane viri?
 Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos;
 Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
 Cum patriam amisit, tunc me periisse putato,
 Et prior & gravior mors fuit illa mihi.
 Nunc, si forte potes, sed non potes optima conjux,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo,
 Ad mala jam pridem non rude pectus habes;
 Atque utinam pereant animæ cum corpore nostro,
 Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.
 Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
 Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis.
 Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
 Perque feros manes hospita semper erit.
 Ossa tamen facito parva referantur in urna,
 Sic ego non, etiam mortuus, exul ero.
 Non vetat hoc quisquam, fratrem Thebana peremptum
 Supposuit tumulo rege verante foror.
 Atque ea cum foliis, & anomi pulvere misce,
 Atque suburbano condita crede solo.

Quosque legat versus oculo properante viator,
 Grandibus in tumuli marmore cæde notis:
 Hic ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
 Ingenio perii Naso poeta meo.
 At tibi qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
 Dicere, Nasonius molliter ossa cubent.
 Hoc satis in tumulo est: etenim majora libelli,
 Et diuturna magis sunt monumenta mei.
 Quos ego confido, quanvis nocuere, danuros
 Nomen, & auctori tempora longa suo.
 Tu tamen extincto feralia munera semper,
 Deque tuis lacrymis humida fersa dato.
 Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
 Sentiet officium mæsta favilla piæ.
 Scribere plura libet, sed vox mihi fessa loquendo
 Dictandi vires, siccaque lingua negat.
 Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
 Quod, tibi qui mittit, non habet ille, vale.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Amicum carissimum, quem propter Augustum non
 audeat nominare, Poeta admonet, ut magna atriæ,
 & potentes fugiat: qui quamvis possint plurimum
 prodesse, non profunt, sed potius nocent. Laudat
 deinde amici fidem, quam sibi in adversis rebus
 nunquam defuisse cognovit: simulque enumerat
 exilii sui incommoda. Rogat postremo, ut quam
 possit, illi opem ferat.

O Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
 Cognite, res postquam procubuerunt meæ.
 Usibus edocto si quicquam credis amico,
 Vive tibi, & longe nomina magna fuge.
 Vive tibi, quantumque potes, prælustria vita,
 Sævum prælustri fulmen ab arce venit,

Nam quamquam foli possunt prodesse potentes,
 Non profunt, potius plurimum obesse solent.
 Effugit hybernas demissa antenna procellas,
 Lataque plus parvis vela timoris habent.
 Apicis ut summa cortex levis innatat unda,
 Cum grave nexa simul retia mergat onus?
 His ego si monitis monitus prius ipse fuisset,
 In qua debebam, forsitan urbe forem.
 Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
 Qui cadit in plano, vix hoc tamen evenit ipsum,
 Sic cadit, ut tacta furgere possit humo.
 At miser Elpenor tecto de lapsus ab alto,
 Occurrit regi flebilis umbra suo.
 Quid fuit ut tutas agitare Dedalus alas,
 Icarus immensas nomine signet aquas?
 Nempe quod hic alte, demissus ille volabat,
 Nam penas ambo non habuere suas.
 Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
 Fortunam debet quisque manere suam.
 Non foret Eumenides orbis, si filius ejus.
 Stultus Achilleos non adamasset equos.
 Nec natum in flamma vidisset in arbore natus,
 Cepisset genitor si Phaethonta Merops.
 Tu quoque formida nimium sublimia semper
 Propositive precor, contrahe vela tui.
 Nam pede inoffenso spatium procurrare vitæ
 Dignus es, & fato candidiore frui.
 Quod pro te ut voveam, miti pietate mereis,
 Hæc furaque mihi tempus in omne fide.
 Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
 Qualem credibile est ore fuisse meo.
 Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes,
 Tempore quas uno, fidaque verba dabas.
 Nunc quoque summorum studio defendis amicum,
 Et mala vix ulla parte levanda levas.
 Vive sine invidia, mollesque inglorius annos
 Exige, amicitias & tibi junge pares.

Nasonisque tui, quod adhuc non exulat, unum
 Nomen ama, Scythicus cætera pontus habet.
 Proxima sideribus tellus Erymanthos uræ
 Me tenet, astricto terra perusia gelu.
 Bosphorus, & Tanais superant, Scythiæque paludes
 Vixque satis noti nomina pauca loci.
 Ulterius nil est, nisi non habitabile frigus,
 Heu quam vicina est ultima terra mihi
 At longe patria est, longe est charissima conjux,
 Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
 Sic tamen hæc absunt, ut quæ contingere non est
 Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
 Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum,
 Acceduntque suis singula facta locis.
 Conjugis ante oculos sicut præsentis imago,
 Illa meos casus aggravat, illa levat.
 Aggravat hæc, quod abest: levat hæc, quod præstat
 Impositumque sibi firma tuetur onus. (amorem
 Vos quoque pectoribus nostris hæretis amici,
 Dicere quos cupio nomine quemque suo.
 Sed timor officium cautus compescit, & ipsos
 In nostro poni carmine nolle puto.
 Ante volebatis, gratique erat instar amoris,
 Versibus in nostris nomina vestra legi.
 Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quemque
 Alloquar, & nulli causa timoris ero.
 Nec meus indicio latitantes versus amicos
 Protrahet occulte si quis amavit, amet.
 Scite tamen quamvis longa regione remotus
 Absim, vos animo semper adeite meo.
 Et qua quisque potest, oro, mala nostra levate,
 Fidam projecto neve negate manum.
 Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
 Contacti simili forte rogetis idem.

ELEGIA V.

ARGVMENTVM.

Amici fidem perspectam & cognitam in adversis præcipue rebus laudat, quam dicit numquam abituram ex ejus animo. Denum fatetur, se aliæ quæ spe, ut aliquando Augustus mitior fiat, & magis placidum tribuat exilium.

USus amicitiaæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægre possis dissimulare, fuit.
Ni me complexus vinculis propioribus esses,
Nave mea vento forsitan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique metu fugere ruinam,
Versaque amicitiaæ terga debere meæ.
Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domus.
Idque recens præstas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo tresve mihi.
Vidi ego confusus vultus, visosque notavi,
Osque madens fletu, pallidiusque meo.
Et lacrymas cernens in singula verba cadentes:
Ore meo lacrymas, auribus illa, bibi.
Brachiaque excepi presso pendentia collo,
Et singultatis oscula mista sonis.
Sum quoque Care tuis defensus viribus absens,
Seis Carum veri nominis esse loco.
Multaque psæterea manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi posse tuos tribuant defendere semper,
Quos in materia prosperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
Quod te credibile est quærere, quæris, agam.
Spe trahor exigua, quam tu mihi demere noli,
Tristia leniri numina posse Dei.
Seu temere exspecto, sive hoc contingere fas est,
Tu mihi quod cupio, fas precor esse proba.

Hæc tu spectasti, spectandaque sæpe dedisti:
Majestas adeo comis ubique tua est.
Luminibusque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitantes turpia mimos,
Materia minor est debita pœna meæ.
An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum,
Quodque licet mimis, scena licere dedit?
Et mea sunt populo saltata poemata sæpe:
Sæpe oculos etiam detinuerè nos.
Scilicet in domibus vestris ut prisca virorum
Artificis fulgent corpora picta manu.
Sic qua concubitus varios, variaque figuras
Exprimit, est aliquo parva tabella loco.
Uique sedet vultu fassus Telamonius iram,
Inque oculis facinus barbara mater habet.
Sic madidos siccant digitis Venus uda capillos,
Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella sonant alii telis instructa cruentis:
Parisque tui generis, pars tua facta canit.
Invida me spatio natura coercuit arcto:
Ingenio vires exiguaque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Aeneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quam non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem, teneræque Amarillidis ignes
Bucolicis juvenis luserat ante modis.
Nos quoque jam pridem scripto peccavimus isto:
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te delicta notantem
Præterit toties irrequietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere feni.
Sed redundavit veteris vindicta libelli.
Distat & à meriti tempore pœna sui.
Ne tamen omne meum credas onus esse remissum,
Sæpe dedi nostræ grandia vela rati.

Sex ego Faſtorum ſcripti, totidemque libellos;
 Cumque ſuo ſinem menſe volumen habet.
 Idque tuo nuper ſcriptum ſub nomine, Cæſar;
 Et tibi ſacratum forſ mea rupit opus.
 Et dedimus Tragicis ſcriptum regale cothurnis,
 Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
 Diſtaque ſunt nobis, quanvis manus ultima cæpto
 Deſuit, in facies corpora verſa novas.
 Atque utinam revoces animum pauliſper ab ira;
 Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca quibus prima ſurgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Cæſar opus.
 Aſpicias quantum dederis mihi peſtoris ipſe,
 Quoque favore animi teque tuosque canam.
 Non ego mordaci diſtrinxi carmine quenquam;
 Nec meus ullius crimina verſus habet.
 Candidus à ſalibus ſuffuſis felle refuſi.
 Nulla venenato littera miſta joco eſt.
 Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
 Quem mea Calliope læſerit, unus ero.
 Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluiffe malis.
 Nec mihi credibile eſt quenquam inſultare jacenti,
 Gratia candori ſi qua relata meo eſt.
 Hic precor, atque aliis poſſint tua numina fleſſu
 O pater, ò patriæ cura ſaluſque tuæ.
 Non ut in Auſoniam redeam, niſi forſitan olim,
 Cum longo pænæ tempore victus eris.
 Tutius exilium, pauloque quietius oro.
 Ut par delicto ſit mea pænâ ſuo.

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Librum Roman mittit Poeta incultum quidem, & ſordidum: inducitque illum errare per varia Urbis loca, præcarique Auguſtum, ut patri exſuli, & poetæ det veniam. Sed cum nuſquam recipi ſe videat, rogat manus plebejas, ut eum illæ ſaltem accipiant, ut habeat ubi poſſit divertere.

Miſſus in hanc venio timide liber exulis urbem.
 Da placidam feſſo lector amice manum.
 Neve reformida, ne ſim tibi forte pudori:
 Nullus in hac charta verſus amare docet.
 Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
 Infelix ullis diſſimulare jocis.
 Id quoque quod viridi quondam male luſit in ævo
 Heu nimium ſero damnat & odit opus.
 Aſpice quid portem, nihil hic niſi triſte videbis,
 Carmine temporibus conveniente ſuis.
 Clauda quod alterno ſubſidunt carmina verſu,
 Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
 Quod neque ſum cedro ſlavus, nec pumice levis;
 Erubui domino cultior eſſe meo.
 Littera ſuffuſas quod habet maculoſa lituras,
 Læſit opus lacrymis ipſe poeta ſuum.
 Siqua videbuntur caſu non dicta Latine
 In qua ſcribebat, barbara terra fuit.
 Dicite lectores, ſi non grave, qua ſit eundem,
 Quasque petam ſedes hoſpes in urbe liber.